

УДК 343.541

Д. П. ЄВТЄЄВА,*аспірант**Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України*

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ДІЯНЬ ЗЛОЧИННОГО ЗЛОВЖИВАННЯ ОПІКУНСЬКИМИ ПРАВАМИ (СТ. 167 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Розглянуто сутність та види суспільно небезпечних діянь, що становлять об'єктивну сторону злочину, передбаченого ст. 167 Кримінального кодексу України. За результатами аналізу судової практики наведено найбільш поширені види таких діянь. Внесено відповідні пропозиції щодо вдосконалення досліджуваної норми.

У теорії кримінального права ознаки об'єктивної сторони злочину зазвичай поділяють на обов'язкові та факультативні. На рівні загального вчення про злочин висловлюються різні думки щодо віднесення тих чи інших ознак до обов'язкових або факультативних, однак щодо суспільно небезпечного діяння, то в науці воно безспірно визнається обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочину, її фундаментом [1, с. 132; 2, с. 148; 3, с. 34; 4, с. 92; 5, с. 157; 6, с. 102, 103; 7, с. 111].

Спираючись на законодавче визначення злочину в ст. 167 Кримінального кодексу України (далі – КК), суспільно небезпечне діяння як ознаку його об'єктивної сторони можна викласти в такому вигляді: «використання опіки чи піклування на шкоду підопічному (зайняття житлової площі, використання майна тощо)» (курсів наш – Д. Є.). Із цього випливає, що, по-перше, законодавець визначив використання опіки чи піклування на шкоду підопічному як загальну форму зловживання опікунськими правами, а зайняття житлової площі та використання майна – як можливі конкретні форми здійснення такого діяння. При цьому перелік конкретних форм він залишив відкритим; по-друге, диспозиція злочину має бланкетний характер. У теорії кримінального права бланкетною визнається диспозиція, в якій не названо конкретних ознак злочину або названо лише частину з них. Така диспозиція відсилає для встановлення змісту ознак учиненого діяння до законів або підзаконних актів інших галузей права [8, с. 90; 5, с. 83; 9, с. 207]. Для визначення форм злочинних діянь у такому випадку необхідно з'ясувати зміст прав та обов'язків (повноважень) осіб, які здійснюють опіку або піклування, що потребує звернення до цивільно-правових та сімейно-правових

норм, закріплених у Цивільному кодексі України (далі – ЦК), Сімейному кодексі України (далі – СК), а також у різних законах та підзаконних нормативно-правових актах.

Виходячи зі змісту ст. 55 ЦК, забезпечення особистих немайнових і майнових прав та інтересів підопічних осіб становить мету діяльності опікунів та піклувальників. Для цього вони наділяються обсягом спеціальних повноважень, тобто сукупністю певних прав та обов'язків.

У зазначеному контексті повноваження осіб, які здійснюють опіку, є ширшими за повноваження осіб, які здійснюють піклування, що пояснюється відмінностями в обов'язку дієздатності підопічних осіб¹. Опікун самостійно здійснює за підопічного його права та обов'язки або ж надає таку можливість підопічному під загальним контролем органу опіки та піклування. Піклувальник допомагає підопічному порадами у здійсненні його приватних прав та обов'язків, дає згоду на учинення ним правочинів, а в разі загрози майновим правам та інтересам підопічного вживає заходів для визнання таких правочинів недійсними [11, с. 305–307].

Основна частина прав та обов'язків осіб, що здійснюють опіку та піклування, закріплена в ЦК та СК. Більш детально вони врегульовані у Правилах опіки та піклування.

Так, наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 67 та ч. 1 ст. 69 ЦК опікуни та піклувальники

¹ У малолітніх та недієздатних осіб, над якими встановлюється опіка, такий обсяг є меншим, ніж у неповнолітніх та обмежено дієздатних осіб, над якими встановлюється піклування. Відповідно, обсяг повноважень осіб, що здійснюють опіку, навпаки є більшим за обсяг повноважень осіб, що здійснюють піклування [10, с. 713].

зобов'язані дбати про своїх підопічних, про створення їм необхідних побутових умов, забезпечення їх доглядом та лікуванням. Опікуни малолітніх осіб та піклувальники неповнолітніх осіб зобов'язані дбати про їх виховання, навчання та розвиток. Опікуни вчиняють правочини від імені та в інтересах підопічних (ч. 3 ст. 67), а піклувальники дають згоду на вчинення підопічними правочинів відповідно до статей 32 та 37 ЦК (ч. 2 ст. 69). Опікуни та піклувальники зобов'язані вживати заходів щодо захисту цивільних прав та інтересів підопічних (ч. 4 ст. 67, ч. 3 ст. 69). Опікун зобов'язаний дбати про збереження та використання майна підопічного в його інтересах (ч. 1 ст. 72 ЦК).

Окрім повноваження особа, що здійснює опіку чи піклування, може здійснювати лише за погодженням органу опіки та піклування. Відповідно до ст. 71 ЦК опікун не має права без дозволу органу опіки та піклування: 1) відмовитися від майнових прав підопічного; 2) видавати письмові зобов'язання від імені підопічного; 3) укладати договори, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації, в тому числі договори щодо поділу або обміну житлового будинку, квартири; 4) укладати договори щодо іншого цінного майна. Піклувальник має право дати згоду на вчинення вищезазначених правочинів лише з дозволу органу опіки та піклування.

Окрім прав та обов'язків, для опікунів та піклувальників у законі встановлені певні заборони. Відповідно до ч. 1 ст. 68, а також ст. 70 ЦК опікун, його дружина, чоловік та близькі родичі (батьки, діти, брати, сестри) не можуть укладати з підопічним договорів, а піклувальник не може давати згоду на укладення договорів між підопічним та зазначеними особами, крім передання майна підопічному у власність за договором дарування або в безоплатне користування за договором позички. Окрім того, опікун не може здійснювати дарування від імені підопічного, а також зобов'язуватися від його імені порукою (ч. 2 ст. 68 ЦК).

Як зазначалося вище, особи, що здійснюють опіку та піклування, для виконання своєї діяльності наділяються певними повноваженнями, що включають у себе не лише спеціальні права, а й пов'язані з ними спеціальні обов'язки. Саме тому більш точним далі буде вести мову про зловживання опікунськими повноваженнями, а не правами.

Зловживання повноваженнями взагалі у правовій доктрині розглядають як різновид міжгалузевої категорії зловживання правом [12, с. 16,

17, 28]². Тож зловживанню опікунськими повноваженнями як окремому прояву зловживання повноваженнями притаманні загальні ознаки, характерні для зловживання цивільним правом (повноваженням), тобто, по-перше, наявність суб'єктивного права (повноваження); по-друге, здійснення цього права (повноваження) в межах закону; по-третє, використання права (повноваження) всупереч їх призначенню тощо [14, с. 19; 15, с. 31; 16, с. 117].

Вбачається, що серед діянь, які підпадають під ознаки об'єктивної сторони ст. 167 КК, є такі, що становлять не лише зловживання повноваженнями, а й їх перевищення, тобто явно виходять за межі повноважень особи, що здійснює опіку або піклування. Наприклад, опікун укладає договір купівлі-продажу, відповідно до якого, продає будинок підопічного своєму близькому родичу. Такі дії прямо заборонені ст. 70 ЦК, а тому в цьому випадку має місце не зловживання, а перевищення опікунських повноважень.

При визначенні змісту дій, що становлять перевищення опікунських повноважень, на нашу думку, можна проводити аналогію останніх

² При цьому між зловживанням правами та зловживанням повноваженнями науковці проводять певне розмежування. Так, О. О. Малиновський та Д. Горшунов виділяють, зокрема, такі відмінності між зловживанням правом та зловживанням повноваженнями: 1. За зовнішньою формою вираження зловживання правом є правомірним, але за змістом, цілями воно протиправне; зловживання повноваженнями є протиправним і за формою, і за змістом, і за цілями. 2. У правах виражені інтереси їх власника, і останній здійснює їх для задоволення власних потреб; у повноваженнях, своєю чергою, втілюються інтереси третіх осіб, суспільства і держави, які їй наділили суб'єкта повноваженнями. Якщо уповноважена особа здійснює їх у власних інтересах, – то має місце зловживання повноваженнями. 3. Суб'єктивне право є мірою можливої поведінки суб'єкта, зловживання правом пов'язано з використанням як формою реалізації права. Що ж до уповноваженої особи, то для здійснення покладених на неї функцій вона наділяється правами, що одночасно є й її обов'язками, а тому зловживання повноваженнями пов'язано із правозастосуванням. «Звичайний» суб'єкт права сам визначає, а також може змінювати раніше встановлену мету та засоби її досягнення. Проте для осіб, що наділені певними повноваженнями, мета та засоби чітко прописані в законодавстві. Будь-яке відхилення від правових приписів є зловживання або перевищення повноваженнями [12, с. 313, 314; 13, с. 52].

із перевищенням влади або службових повноважень (ст. 365 КК), що пояснюється наявністю певного ступеня схожості між опікунськими повноваженнями та службовими³. Тому уявляється доцільним перенести окремі ознаки перевищення службових повноважень на опікунські повноваження. Відповідно до п. 5 постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15 «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень» під перевищенням влади або службових повноважень треба розуміти: а) вчинення дій, які є компетенцією вищестоящої службової особи цього відомства чи службової особи іншого відомства; б) вчинення дій, виконання яких дозволяється тільки в особливих випадках, або з особливого дозволу, або з додержанням особливого порядку, – за відсутності цих умов; в) вчинення одноособово дій, які могли бути вчинені лише колегіально; г) вчинення дій, які ніхто не має права виконувати або дозволяти [18, с. 7–9].

Слід відмітити, що не всі зазначені пункти доцільно адаптувати для перевищення опікунських повноважень. Враховуючи специфіку останніх, можемо стверджувати, що їх перевищенням є: а) вчинення дій або надання згоди на вчинення дій особою, що здійснює опіку або піклування, якщо це можливо лише з дозволу органу опіки та піклування – за відсутності цієї умови; б) вчинення дій або надання згоди на вчинення дій, на що особа, яка здійснює опіку або піклування, не має права. При цьому, згідно з п. 3 зазначеної постанови, при перевищенні влади або службових повноважень дії службової особи мають бути зумовлені її службовим становищем і пов'язані з її владними чи службовими повноваженнями. З огляду на це можемо припустити, що при перевищенні опікунських повноважень особа, яка здійснює опіку чи піклування, вчиняє дії, зумовлені її становищем і пов'язані з її повноваженнями. Звичайно, зазначена особа не має

права на вчинення таких дій, а тому при їх здійсненні використовує не свої повноваження, а своє становище. Саме становище особи, що здійснює опіку або піклування, надає їй можливість розпоряджатися майном, діяти від імені свого підопічного.

Отже, дії, що слід визнавати перевищенням опікунських повноважень, зумовлені становищем особи, яка наділена останніми, пов'язані з виконанням таких повноважень та явно виходять за їх межі.

Таким чином, «дух» досліджуваної норми передбачає кримінальну відповідальність не тільки за діяння, що є зловживаннями опікунських повноважень, а й за діяння, що є перевищеннями останніх. Подібне тлумачення наведена диспозиція має й на практиці в діяльності судів.

Тепер перейдемо до безпосереднього розгляду діяння як ознаки об'єктивної сторони досліджуваного злочину.

У ст. 167 КК вказано лише дві конкретні форми суспільно небезпечного діяння: зайняття житлової площі та використання майна. Разом із тим перелік можливих форм, як уже відзначалося вище, законодавець залишив відкритим. Тому вбачається за необхідне як надати характеристику закріпленим у диспозиції формам зловживання опікунськими правами, так і встановити інші можливі форми цього діяння, а також з'ясувати, які з них є найтиповішими на практиці.

Першою з форм злочинних діянь, зазначених у диспозиції досліджуваного злочину, є *зайняття житлової площі*.

Таке діяння порушує право особи на недоторканність житла, невід'ємно пов'язаного з правом на саме житло [19, с. 14; 20, с. 38; 21, с. 356]. Недоторканність житла гарантується кожному Конституцією України (ч. 1 ст. 30, ч. 3 ст. 47), а також нормами ЦК (частини 1, 4 ст. 311).

На нашу думку, для досліджуваної норми конструкція «зайняття житлової площі»⁴ не є вдалою. Зазвичай особа (особи), яка займає житлову площу, разом із нею займає й інші

³ Підтримує цю позицію Г. М. Анісімов, який зазначає, що правовий статус опікуна чи піклувальника за своїм внутрішнім змістом є близьким до повноважень службової особи, яка не є представником влади. Така подібність обумовлена тим, що повноваження опікуна (піклувальника), включають, зокрема, вчинення дій, що мають юридичне значення. Окрім того, вчинення таких дій у повноваженнях опікуна (піклувальника) не має виняткового характеру [17, с. 78].

⁴ Відзначимо, що поняття житлової площі не визначено в законодавстві. У доктринальних джерелах житлова площа визначається як частина загальної площі жилого приміщення (у вигляді жилої кімнати, кількох кімнат), яка задовольняє потреби громадян у житлі. До житлової площі не входять допоміжні приміщення (кухня, ванна кімната, туалет, коридор, балкон тощо) [22, с. 431].

приміщення, що належать до житла. Поняття «житло» є ширшим за поняття «житлова площа», оскільки, окрім останньої, воно включає також приміщення, що не становлять житлової площі. У цьому контексті порушення прав та інтересів підопічного відбувається при зайнятті як усього його житла, так і окремої частини житла у вигляді житлової кімнати або інших приміщень, не належних до житлової площі.

Таким чином, вбачається за доцільне внести зміни до КК і замінити поняття «зайняття житлової площі» на «зайняття житла⁵ або його частини»,

На нашу думку, під зайняттям житла необхідно розуміти вселення до нього з метою проживання. При цьому юридично власником житла залишається підопічна особа.

У тому ж аспекті зайняття житла підопічного, на нашу думку, стосується не лише житла, що перебуває у власності підопічного, а й на умовах оренди, у користуванні, тобто на будь-якій не забороненій законом підставі.

З цього приводу необхідно зазначити, що в законодавстві не лише не заборонено, але й прямо передбачено можливість проживання опікуна (піклувальника) в житлі підопічного (статті 98, 150 Житлового кодексу України, абз. 4 п. 4.3 Правил опіки та піклування). Таким чином, на наше переконання, зайняття опікуном або піклувальником житла підопічного не завжди можна вважати суспільно небезпечним діянням.

Вбачається, що в нормі, встановленій у ст. 167 КК, під кримінально караним зайняттям житла необхідно розуміти таке без належного дозволу вселення до нього особи, що здійснює опіку або піклування, або вселення останньою третіх осіб (зокрема, своїх родичів), що обмежує (порушує) можливості підопічного повно-

цінно і вільно, на свій розсуд, володіти, користуватися ним та розпоряджатися, тобто суперечить його законним інтересам.

Другою формою діяння, зазначеною в диспозиції ст. 167 КК, є використання майна.

На нашу думку, що під використанням майна необхідно розуміти отримання, застосування його корисних властивостей.

Необхідно відмітити, що своєрідною формою використання майна є зайняття житла, що розглядалося вище. До форм використання майна належить і зберігання в житлі підопічного власних речей, розташування в житлі офісного приміщення, використання іншого володіння особи тощо.

Найтипівішими ж випадками використання майна підопічних є розтрата їх коштів, до яких, відповідно до ч. 3 ст. 72 ЦК, можуть належати пенсії, аліменти, відшкодування шкоди у зв'язку з втратою годувальника, допомога на підопічну дитину, інші соціальні виплати, доходи від належного їм майна тощо.

Слід відмітити, що не є видом використання майна таке діяння, як привласнення коштів, адже винний ще не розпорядився цими коштами, не отримав, так би мовити, з них користі. Зазначене діяння за чинної редакції норми ст. 167 КК утворює самостійну форму об'єктивної сторони розглядуваного складу.

Взагалі застосування поняття «використання майна» ми вважаємо не досить вдалим. Хоча воно і є доволі широким та охоплює практично більшість форм діянь досліджуваного злочину, все ж такі зазначені форми є досить різноманітними, з лише їм притаманними характеристиками, а тому, на нашу думку, в диспозиції необхідно встановити перелік найпоширеніших діянь, починаючи з таких, що мають найбільшу суспільну небезпечність.

Фахівці в галузі кримінального права наводять, окрім зазначених у законі, ще такі форми зловживання опікою чи піклуванням: розтрата цінностей підопічного; порушення майнових прав потерпілого внаслідок укладання невігідних для нього договорів; управління майном підопічного з порушенням установлених правил; відмова від належних підопічному майнових прав; видача письмових зобов'язань, які покладають на підопічного не вигідні для нього зобов'язки; порушення передбачених законом обмежень і порядку при здійсненні правочинів, де однією стороною виступає підопічний (наприклад учинення опікуном правочинів, які він за законом не може вчиняти; давання піклувальником згоди на вчинення правочинів, на які

⁵ Відповідно до ст. 379 ЦК, житлом фізичної особи є житловий будинок, квартира, інше приміщення, призначені та придатні для постійного проживання в них. Пленум Верховного Суду України у постанові від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності» зазначає, що під житлом потрібно розуміти приміщення, призначене для постійного або тимчасового проживання людей (будинок, квартира, дача, номер у готелі тощо). До житла прирівнюються також ті його частини, в яких може зберігатися майно (балкон, веранда, комора тощо), за винятком господарських приміщень, не пов'язаних безпосередньо з житлом (гараж, сарай тощо) [23].

він не може давати згоду; самостійне вчинення опікуном правочинів, які вчиняються лише з дозволу органу опіки та піклування; самостійне давання згоди піклувальником на вчинення правочинів, які можуть бути вчинені лише з дозволу органу опіки та піклування); невиконання опікунських обов'язків на шкоду підопічному (при цьому опікун (піклувальник) отримує матеріальні блага від інших осіб) тощо [24, с. 368; 25, с. 307; 26, с. 58; 27, с. 464; 28, с. 138; 29, с. 458, 459].

Після з'ясування видів суспільно небезпечних діянь досліджуваного злочину, що виділяються теорією права, ми вважаємо за доцільне класифікувати їх за певними критеріями. Зокрема, за предметом можна виділити вчинення певних незаконних дій (привласнення, використання, відчуження тощо) з корисливою метою з житлом, коштами іншим майном підопічного або майновими правами. За формою діяння – дії або дії, поєднані з бездіяльністю. За видом прав, що порушуються особою, яка здійснює опіку або піклування, – порушення останньою майнових публічних або майнових приватних прав підопічного [30, с. 92].

Останній критерій охарактеризовано Н. А. Д'ячковою, яка зазначає про те, що майнові права підопічних можуть належати як до кола публічних (права на виплату пенсії та допомог), так і до кола приватних прав (речові та зобов'язальні права), що надає специфіки їх правовій охороні при здійсненні опіки. З цим пов'язане конструювання й механізму правової охорони цих прав, оскільки якщо певну частку приватних прав може здійснювати сам їх володільць (наприклад користуватися житловим приміщенням або земельною ділянкою), то публічні права від імені та в інтересах їх володільця може здійснювати лише опікун під контролем органів опіки та піклування» [30, с. 92]. На нашу думку, останнє твердження деякою мірою стосується й піклування з урахуванням певних його особливостей.

Тепер звернемося до судової практики, вивчення матеріалів якої надало можливість з'ясувати найбільш поширені форми діянь, що становлять об'єктивну сторону досліджуваного злочину. Так, привласнення, розтрату коштів підопічного виявлено в 74 % випадків від загальної кількості; відчуження житла підопічного – у 16 % випадків; зайняття, використання житла та інших приміщень (суб'єктом злочину чи третіми особами) – у 10 % випадків; усі інші діяння – не більше ніж у 4 % випадків кожне. Необхідно відмітити, що у 24 % випадків ви-

явлено вчинення декількох різних діянь особами, які здійснюють опіку або піклування⁶. Найбільшою суспільною небезпечністю із зазначених діянь характеризується відчуження житла підопічного.

Отже, наведені теоретичні положення та емпіричні дані дозволяють сформулювати такі висновки та пропозиції щодо вдосконалення ст. 167 КК:

1. Серед діянь, що підпадають під ознаки об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 167 КК, є такі, що становлять не лише зловживання опікунськими повноваженнями, а й їх перевищення. При перевищенні опікунських повноважень особа, яка здійснює опіку чи піклування, вчиняє такі дії, які зумовлені її становищем, пов'язані з її повноваженнями та явно виходять за межі останніх.

2. На нашу думку, в диспозиції ст. 167 КК слід розташувати суспільно небезпечні діяння в такому порядку: «зайняття, використання житла або його частини, привласнення, розтрата коштів підопічного тощо». Окрім того, враховуючи підвищену суспільну небезпечність дій, унаслідок яких підопічного було позбавлено житла або його частини, пропонуємо ввести вказівку на них як на обставину, що обтяжуватиме кримінальну відповідальність за розглядуваний злочин, виклавши її таким чином: «Ті самі дії, внаслідок яких підопічного було позбавлено житла або його частини, – караються...».

Вбачається, що така обтяжуюча кримінальну відповідальність обставина, являючи собою наслідок суспільно небезпечного діяння, переводить досліджуваний злочин із площини формального складу в площину матеріального складу. У цьому контексті необхідно відмітити, що хоча основний склад розглядуваного злочину є формальним, його наслідки, тобто шкода, що ним спричиняється (або може бути спричинена), потребують окремого вивчення. Це необхідно для визначення характеру, ступеня суспільної небезпечності діяння, а також

⁶ Вказані статистичні дані зібрано при вивченні рішень (вироків та постанов) місцевих, апеляційних судів та Верховного Суду. Було досліджено такі судові рішення як обвинувальні вирокі, постанови про закриття кримінальних справ та звільнення від кримінальної відповідальності на підставі Закону України «Про амністію», у зв'язку зі зміною обставинки, у зв'язку з дійовим каяттям, у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.

для порушення питання щодо можливості утворення інших обставин, що обтяжують кримінальну відповідальність при його вчиненні.

Список використаної літератури

1. Трайнин А. Н. Общее учение о составе преступления / А. Н. Трайнин. – М. : Госюриздат, 1957. – 363 с.
2. Советское уголовное право: Общая часть : учебник / [под ред. Н. А. Беляева и М. И. Ковалева]. – М. : Юрид. лит., 1977. – 340 с.
3. Бажанов М. И. Уголовное право Украины. Общая часть : консп. лекций / М. И. Бажанов. – Днепропетровск : Пороги, 1992. – 168 с.
4. Коржанський М. Й. Уголовне право України. Частина загальна : курс лекцій / М. Й. Коржанський. – К. : Наук. думка та Укр. вид. гр., 1996. – 336 с.
5. Наумов А. В. Российское уголовное право. Общая часть : курс лекций / А. В. Наумов. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : БЕК, 1999. – 590 с.
6. Пинаев А. А. Уголовное право Украины. Общая часть / А. А. Пинаев – Харьков : Харьков юрид., 2005. – 664 с.
7. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.] ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – [4-ге вид., переробл. і доповн.]. – Х. : Право, 2010. – 456 с.
8. Курс уголовного права. Общая часть. Т. 1. Учение о преступлении : учеб. для вузов / [Г. Н. Борзенков, В. С. Комиссаров, Н. Е. Крылова и др.] ; под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – М. : ЗЕРЦАЛО, 1999. – 592 с.
9. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації / В. О. Навроцький. – К. : Атіка, 1999. – 464 с.
10. Сімейний кодекс України : наук.-практ. комент. / [за ред. І. В. Жилінкової]. – Х. : Ксилон, 2008. – 855 с.
11. Цивільне право України : курс лекцій : у 6 т. Т. 1 / [Р. Б. Шишка (кер. авт. кол.), О. Л. Зайцев, Є. О. Мічурін та ін.] ; за ред. Р. Б. Шишки та В. А. Кройтора. – [2-ге вид., виправл. та доповн.]. – Х. : Еспада, 2008. – 680 с.
12. Малиновский А. А. Злоупотребление субъективным правом (теоретико-правовое исследование) [Электронный ресурс] / А. А. Малиновский. – М. : Юрлитформ, 2007. – 352 с. – Режим доступа: <http://www.mgimo.ru/files/33503/33503/pdf>.
13. Бойко В. Н. Злоупотребление правом, как специфическая форма нарушения общеправового принципа осуществления гражданских прав / В. Н. Бойко // Российская юстиция. – 2012. – № 2. – С. 51–54.
14. Калюжний Р. А. Зловживання правом: сутність та шляхи протидії / Р. А. Калюжний, І. Г. Андрущенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2006. – № 8 (58). – С. 16–22.
15. Микласевич О. Категорія «зловживання правом»: поняття та форми / О. Микласевич // Юридичний журнал. – 2010. – № 4 (94). – С. 30–33.
16. Рубашенко М. Зловживання правом як загальноправова категорія: допустимість, сутність, кваліфікація / М. Рубашенко // Юридичний журнал. – 2010. – № 4. – С. 110–119.
17. Анісімов Г. М. Зловживання довірою як спосіб вчинення злочину. Поняття і кримінально-правове значення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Анісімов Герман Михайлови. – Х., 2003. – 233 с.
18. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень : постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 груд. 2003 р. № 15 // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 2. – С. 7–9.
19. Нагорняк В. А. Цивільні правочини з приватизованим житлом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Нагорняк Володимир Анатолійович. – Х., 2000. – 183 с.
20. Чернооченко С. І. Особисті немайнові права, які забезпечують соціальне існування фізичних осіб в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Чернооченко Світлана Іванівна. – Х., 2000. – 239 с.
21. Конституція України : наук.-практ. комент. / [редкол.: В. Я. Тацій (голова), О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш та ін.]. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – Х. : Право, 2011. – 1128 с.
22. Дзера О. В. Житлова площа / О. В. Дзера // Юридична енциклопедія : в 6 т. Т. 2. Д–Й / [редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 1999. – 744 с.
23. Про судову практику у справах про злочини проти власності [Електронний ресурс] : постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листоп. 2009 р. № 10. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0010700-09>.
24. Уголовный кодекс Украины : комментарий / [под ред. Ю. А. Кармазина и Е. Л. Стрельцова]. – Х. : Одиссей, 2001. – 960 с.
25. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / [відп. ред. С. С. Яценко]. – [4-те вид., переробл. та доповн.]. – К. : А. С. К., 2005. – 848 с. – (Нормат. док. та комент.).
26. Зінченко І. О. Кримінально-правова охорона виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (аналіз законодавства і судової практики) : монографія / І. О. Зінченко. – Х. : Вапнярчук Н. М., 2007. – 320 с.

27. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / [за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, С. В. Фесенка]. – [2-е вид., переробл. та доповн.]. – К. : Дакор, 2008. – 1428 с.

28. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – [4-те вид., переробл. і доповн.]. – Х. : Право, 2010. – 608 с.

29. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка]. – [9-те вид., переробл. та доповн.]. – К. : Юрид. думка, 2012. – 1316 с.

30. Д'ячкова Н. А. Опіка як спосіб охорони майнових прав фізичних осіб : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Д'ячкова Ннаталія Анатоліївна. – Х., 2006. – 202 с.

Надійшла до редколегії 14.12.2012

ЕВТЕЕВА Д. П. СУЩНОСТЬ И ВИДЫ ОБЩЕСТВЕННО ОПАСНЫХ ДЕЯНИЙ ПРЕСТУПНОГО ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЯ ОПЕКУНСКИМИ ПРАВАМИ (СТ. 167 УГОЛОВНОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ)

Рассмотрены сущность и виды общественно опасных деяний, которые составляют объективную сторону преступления, предусмотренного ст. 167 Уголовного кодекса Украины. По результатам анализа судебной практики приведены наиболее распространенные виды таких деяний. Внесены соответствующие предложения по усовершенствованию исследуемой нормы.

YEVTEYEVA D. ESSENCE AND THE TYPES OF SOCIALLY DANGEROUS ACTS OF THE ABUSE OF THE RIGHTS OF GUARDIAN CRIME (THE ARTICLE 167 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)

Essence and types of socially dangerous acts that form the objective side of crime envisaged by article 167 of the Criminal Code of Ukraine are examined. According to the results of analysis of judicial practice the most common types of such acts are submitted. The suggestions in relation to improvement the researched norm are proposed.

УДК 343.138

О. Б. ЗАГУРСЬКИЙ,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Юридичного інституту*

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ЗАВДАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Досліджено правову природу завдань кримінального провадження, особливості взаємозв'язку завдань кримінальної процесуальної політики та завдань кримінального провадження, сформульовано пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства.

У зв'язку з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України 13 квітня 2012 р. виникла потреба наукового дослідження специфічної мети та завдань кримінального провадження. У даному аспекті можемо вказати на суттєвий вплив нової кримінальної процесуальної політики на призначення кримінального провадження, його правову природу, спрямування його завдань на сучасному етапі розвитку України. До того ж, недостатньо уваги в кримінальній процесуальній науці приділено дослідженню завдань кримінального провадження в контексті нової кримінальної процесуальної політики України.

У кримінальній процесуальній науці предметом наукових досліджень були різні аспекти

кримінального процесуального законодавства України, які досліджували зарубіжні та українські вчені: В. О. Азаров, Ю. П. Аленін, С. А. Альперт, М. І. Бажанов, О. М. Бандурка, А. С. Барабаш, О. М. Баранов, Я. І. Баршев, Л. С. Владимиров, Л. М. Володіна, Т. В. Варфоломєєва, А. П. Гуляєв, В. Г. Гончаренко, М. В. Духовської, П. С. Елькінд, З. Д. Єнікєєв, В. С. Зеленецький, В. М. Калінін, В. М. Корнуков, О. В. Капліна, І. В. Михайловський, І. Б. Михайловська, О. Р. Михайленко, В. Т. Нор, В. Т. Томін, В. Я. Тація, В. П. Шибіко, М. Є. Шумило тощо. Тим не менше, на доктринальному рівні сучасної кримінальної процесуальної політики України, недостатньо досліджено правову природу кримінального провадження, його призначення та